

- א. נראה שלדברי הכל אין צורך שידעו העדים מעצמם את חשבון השבוע והשנה אלא כשיודעים את זמן המעשה בדיוק די, ויוכלו להיווכח על שאר הנתונים ממקור אחר (עפ"י חזון איש).
 ב. כשאמרו העדים 'אמש' וכד', החקירות הנצרכות אינן לעכב אלא למצוה (אחרונים).
 עתה שאין ידוע מתי שנת היובל, די שיאמרו העדים את השנה למנין שאנו מונים (מנחת חינוך תסג).
 ג. גם בשאר הלכות שצריך בהן דרישה וחקירה כבדיני נפשות, אם ציינו הזמן בעדותם כגון 'אמש' — באנו למחלוקת הראשונים הנ"ל האם צריכים שבע חקירות אם לאו (עפ"י קצוה"ח ל סק"ב. וי"ל).
 הצרכת דרישה וחקירה בדיני ממונות — ע' לעיל לב.

דפים מ — מא

פג. כיצד מתרים בעוברי העבירה וכיצד מקבלים התראה?

העדים המתרים אומרים לו: אל תעבור, שאתה מתחייב בעונש פלוני, (במלקות / במיתה פלונית). והלה מקבל התראה ומתיר עצמו למיתה, שאמר: יודעני שמוזהר אני שלא לעשות ועונשי כך וכך, ועל דעת כן אני עושה. ואינו חייב אלא אם עבר תוך כדי דיבור להתראה.
 יש מי שיצא לחדש, דלא כנראה מפשט דברי הראשונים, שבמלקות אין צריך שיתיר עצמו למיתה בפירוש אלא די שיאמר יודע אני או שירכיין ראשו (ע' בית ישי קט הערה ט).

דף מא

פד. עדי זנות אשת איש שהוזמו, מתי נענשים ב'כאשר זמם...' ומתי פטורים?

עדי זנות אשת איש שהוזמו; אם התרו בה למיתה — נענשים כמו שזממו לעשות לה. אם לא התרו בה — היא פטורה והם פטורים.
 היתה אשה חברה ולא התרו בה; לדברי חכמים חבר צריך התראה הלכך היא והם פטורים. ולר' יוסי בר' יהודה שאמר חבר אינו צריך התראה — גם כן פטורים, שיכולים לומר: לאסרה על בעלה באנו, ולא להמיתה. הלכך גם היא אינה נהרגת, משום עדות שאי אתה יכול להזימה. ואולם אם העידו על זנות שאינה אוסרתה, כגון בזנות שניה שכבר אסורה ועומדת על בעלה, וכן שהיתה אסורה על הבעל [כגון שהיה זה הבעל הראשון שכבר נאסרה עליו, או שהוא אחד מקרוביה (או שאינם יודעים מי הוא הבעל. תוס')] — נהרגים, שהרי אין יכולים לומר לאסרה באנו.

פה. א. האם ומתי אי התאמה בבדיקות העדים מבטלת העדות?

- ב. שלשה עדים שהעידו, ואחד מהם אמר 'איני יודע' באחת משבע החקירות — האם בטלה העדות או לא?
 א. רב חסדא אמר: אין הכחשה בבדיקות מבטלת את העדות אלא בבדיקות שבגוף המעשה המחייב, כגון: במה הרגו, בכלי זה או אחר; התאנה שקצץ [בשבת] — עוקציה גסים או דקים. אבל בדבר צדדי, כגון בצבע הבגד שלבש הרוצח וכד' — אין הכחשה מבטלת.

ואמרו שלדעת רבן יוחנן בן זכאי הבדיקות כחקירות, וכל הכחשה בהן מבטלת העדות.
בפרטי דין הכחשה בבדיקות בידי ממונות, ע' לעיל ל-לא.

ב. שלשה עדים שאחד מהם אמר 'איני יודע' באחת מן החקירות; מבואר בגמרא שתלוי הדבר במחלוקת התנאים במכות, בהקש 'שנים עדים' ל'שלשה' — האם בטלה כל העדות (שכיון שאותו שאינו יודע אי אפשר להזימו, גם השנים האחרים אינם נעשים 'זוממים', שאין העדים נעשים 'זוממים' עד שיוזמו כולם) או מתקיימת העדות בשאר (שאינן מקישים שלשה לשנים לענין זה, וגם אם הוזמו השנים לבדם נעשים). ונחלקו רב ששת ורבא בפירוש סתם מתני', כמי היא הולכת.
רש"י (במשנה. וערש"ש) נקט כרב ששת שעדות כולם בטלה [ולפירושו כן הוא הדין בין לר' עקיבא בין לר' שמעון במכות ה], ואולם הרמב"ם (עדות ב,ג) ועוד פסקו כרבא, שהעדות מתקיימת בשאר.

דפים מא — מב

פ. א. עד כמה בחודש מברכים על הלבנה?

ב. מדוע יש לומר ברכת הלבנה מעומד?

א. אמר רבי אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: עד כמה מברכים על החדש — עד שתתמלא פגימתה. וכמה? אמר רבי יעקב בר אידי אמר רב יהודה: עד שבעה. נהרדעי אמרו: עד ט"ז [יש גורסים: טו. ויש דעה בירושלמי: עד י"ד].

נחלקו ראשונים על מסקנת ההלכה. ופסקו הפוסקים כנהדרעי. ודנו אם ט"ז' כמשמעו או הכוונה לאמצע הזמן שבין מולד למולד. וישנן דעות שאפילו ט"ז בכלל. והרבה חולקים. ועל פי הקבלה כתבו כמה מהפוסקים שאין לברך עד ז' לחדש.

ב. הואיל ואמר רבי יוחנן כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה (הזה זה לגורה שוה). וכן תנא דבי רבי ישמעאל: אילמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חדש וחדש (כלומר לא זכו אלא למצוה זו בלבד, שמקבלים בה פני שכינה) דיים — הלכך יש לאמרה מעומד (אביי).

דפים מ — מב

פז. אלו סטיות שבין דברי העדים בציון זמן המאורע, אינן פוסלות את העדות?

כל סטיה שיש לתלותה בטעות שכיחה של בני אדם, אינה פוסלת העדות. כגון [בזמנם] עד אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש (ושניהם מדברים על אותו יום בשבת) — עדותם קיימת, שאומרים זה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע [ורוב אנשים טועים בדבר. ע' להלן סט]. ודוקא עד רובו של חדש, אבל לאחר מכן — עדותם בטילה (כן מסרו בשם רבי יוחנן), שבמשך זמן זה אנו מניחים שכבר שמעו הכל על עיבור החדש.

זה אומר בשלשה בחדש וזה בחמשה — עדותם בטלה. (ואפילו דיברו שניהם על אותו יום בשבוע, הרי זה כ'חזור ומגיד' ואינם נאמנים. תוס').

אחד אומר בשתי שעות של היום ואחד אומר בשלש שעות — עדותם קיימת. (בזמנם שהיו מכוונים השעות